

تاریخ دریافت: ۹۸/۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۸/۴/۱۶

فصل نامه علمی - پژوهشی عصرآینه

سال یازدهم، شماره ۲۵، بهار ۱۳۹۷

بایسته‌های راهبردی در نقشه راه «مؤسسه آینده روشن» جهت مدیریت بهتر «مهدویت و چالش‌های آن»

نجمه نجم^۱

چکیده

مؤسسه آینده روشن به عنوان یکی از بزرگ‌ترین نهاد علمی و تبلیغی مباحث مهدویت، دارای رسالتی گسترده در عرصه امور دینی است و می‌تواند نقش مهمی را در عرصه تعامل بین حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها، سطوح مختلف جامعه اسلامی و حتی ارتباطات بین‌الملل ایفا نماید. توفیق‌های حاصله از دوره‌های مختلف دکترین مهدویت، نشانگر جایگاه تأثیرگذار این نهاد علمی است. مسئله آن است که برای مدیریت بهتر در موضوع مهم «مهدویت و چالش‌های آن» و استفاده عملیاتی از یافته‌های حاصل از تحقیق‌های دوره‌های دکترین مهدویت، بایسته‌های راهبردی مطلوب در نقشه راه مؤسسه آینده روشن چه می‌تواند باشد. راهبردهایی که بتواند در برنامه‌ریزی عملیاتی برای آموزش، پژوهش، تبلیغ و به‌کارگیری طلاب و دانشجویان و دستاوردهای آنان، متناسب با قابلیت‌های فراوان این نهاد مورد استفاده قرار گیرد. این مقاله به منظور ارائه ایده مطلوب در نقشه راه آموزشی و پژوهشی مؤسسه وزین آینده روشن با روش کیفی و موردی از طریق رصد فرایندها در حوزه مباحث مهدویت با عنایت به وضعیت موجود و ارائه بایسته‌های راهبردی و راهکار و پیشنهاد ذیل هر بایسته برای دست‌یابی به وضع مطلوب انجام شده است. دستاورد مقاله حاکی از آن

۱. پژوهشگر گروه تفسیر و علوم قرآن جامعة الزهراء (ع) (n.najm313@yahoo.com).

است که انجام پژوهش‌های تخصصی مبتنی بر برخی عناوین آینده‌پژوهی و اقدام‌پژوهی در مهدویت، همچنین توجه به بایسته‌های راهبردی مربوط به نقشه علمی مؤسسه آینده روشن در حوزه آموزش و پژوهش (با راهبردهایی چون تقویت نظام جامع علمی، بهبود کیفی در شیوه‌های پذیرش طلاب و دانشجویان، ایجاد محیط آموزشی راهبرنده، تقویت ارتباط بین آموزش و عرصه‌های نیاز جامعه در مباحث مهدوی، توسعه همکاری‌ها و ارتباطات بین‌المللی در مورد موعود آخرالزمان، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری جامع و به‌روز پژوهشی، علم‌سنجی، سامان‌دهی پژوهشگاه مرکزی و پژوهشکده‌های تخصصی در مؤسسه، سیاست‌گذاری در عرصه ارائه خدمات پژوهشی در سطوح مختلف به مخاطبان)، در مدیریت کارآمدتر مؤسسه آینده روشن در عرصه درون‌سازمانی، ملی و جهانی تأثیرگذار است.

واژگان کلیدی

بایسته‌های راهبردی، نقشه راه، آینده‌پژوهی، اقدام‌پژوهی، مؤسسه آینده روشن.

مقدمه

مراکز مهدوی و به طور خاص مؤسسه آینده روشن به عنوان یکی از بزرگ‌ترین و جامع‌ترین متولیان امر تبلیغ مهدوی، دارای قابلیت‌های گسترده در تعلیم و تربیت دینی و مهدوی است. با وجود انگیزه والا برای ابلاغ آموزه‌های مهدوی توسط مبلغان، اساتید و پژوهشگران این نهاد، با عنایت به دغدغه مسئولان و دست‌اندرکاران مؤسسه، با در نظر گرفتن رسالت و پتانسیل بالقوه و بالفعل مؤسسه آینده روشن در تبیین عالمانه و صحیح آموزه‌های مهدوی و نشر نظری و عملی آن در عرصه ملی و جهانی، عملکرد و دستاوردهای این نهاد، قابلیت ارتقا دارد. با این اوصاف، عامل تحول‌بخش و پویایی این مؤسسه مهدوی چیست؟ به نظر می‌رسد قابلیت موجود در علم مدیریت راهبردی و توجه به مباحث آینده‌پژوهی (هم‌چون روندپژوهی و سناریونویسی) و مباحث اقدام‌پژوهی، بتواند در تعریف و ترسیم نقشه راه مؤسسه آینده روشن در عرصه تربیت مبلغان، مدرسان و پژوهشگران کارآمد و دستاوردهای نظری و کاربردی در سطح ملی و جهانی، مؤثر باشد. به گونه‌ای که با انجام اقدامات تکمیلی، زمینه مساعدتری جهت تحقق عملیاتی یافته‌ها و نتایج حاصل از دوره‌های مختلف دکترین مهدویت از جمله بحث مهدویت و

چالش‌ها ایجاد شود که این زمینه‌سازی تدبیری است برای مدیریت راهبردی دستاوردهای همایش دکترین مهدویت در سطح ملی و بین‌المللی.

بدین ترتیب این مقاله در پی پاسخ به این سؤال اصلی است که، بایسته‌های راهبردی در راستای چشم‌انداز مطلوب و نقشه‌راه کارآمد مؤسسه آینده روشن چیست و این نهاد چه راهبردهایی را برای موفقیت در عرصه درون‌سازمانی و برون‌سازمانی باید اتخاذ کند؟ و سؤالات فرعی؛ پیشنهادات مؤثر برای ارتقا علمی و پژوهشی این نهاد تأثیرگذار چه می‌تواند باشد؟ عناوین پژوهشی مناسب با نتایج زمینه‌ساز، مبتنی بر مباحث اقدام‌پژوهی و آینده‌پژوهی، در راستای تحول و تقویت نقش این مجموعه و فعالان این مؤسسه چیست؟ پاسخ این سؤالات می‌تواند زمینه‌ای را برای تحول پویا و سازنده این مجموعه برای مدیریت بهتر چالش‌ها مهدوی و تحقق تربیت مهدوی در سطح جامعه فراهم آورد.

در پاسخ به سؤالات فوق باید در نظر داشت که هر نهاد علمی براساس مبانی فکری، اهداف و راهبردهای خاص سامان می‌یابد؛ تنوع و اختلافی که در این عرصه مشاهده می‌شود به مبانی فکری و نظری شکل‌دهنده به چشم‌انداز و راهبردهای این نهادها باز می‌گردد. در مؤسسه آینده روشن نیز توجه به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود در این نهاد به عنوان یکی از فعال‌ترین نهادهای مهدوی جهان اسلام، عنایت به ضرورت تحول مبنایی و عملکردی در سیستم آن، توجه به ظرفیت مسئولان، اساتید، پژوهشگران و طلاب مؤسسه (البته با لحاظ سطحی بالاتر از وضع موجود و تلاش برای حرکت منطقی و متعالی در این راه و رسیدن به وضع مطلوب‌تر)، توجه به نیازسنجی در جامعه و ارائه موضوع‌های کاربردی متناسب برای پژوهش مؤثر در راستای تحول مؤسسه و مباحث مهدوی، ایجاد توازن علمی مطلوب در سه سطح پژوهش، آموزش و تبلیغ در مؤسسه و... مورد عنایت است.

بدین منظور در این مقاله با پیش فرض «قابلیت و ظرفیت فراوان مؤسسه آینده روشن و از طرفی رسالت و اهمیت تأثیرگذاری این نهاد فعال در سطح ملی و بین‌المللی»، با رویکردی تبیینی، بایسته‌های راهبردی پیشنهادی برای ترسیم نقشه‌راه مطلوب‌تر برای این نهاد ارائه می‌شود. همچنین با عنایت به مباحث اقدام‌پژوهی و آینده‌پژوهی، عناوین پژوهشی لازم در راستای تحول و پویایی بیش از پیش این مؤسسه بیان خواهد شد.

مفهوم شناسی

با توجه به محتوای مقاله، بایسته است مراد از مفاهیم ذیل روشن شود: مؤسسه آینده روشن: مراکز تخصصی مهدویت شامل تمامی نهادهایی است که به امر آموزش، تبلیغ و پژوهش در حیطه مهدویت مبادرت می کنند. مراکزی مثل مرکز تخصصی مهدویت، مرکز انتظار نور، مؤسسه آینده روشن، بنیاد مهدی موعود علیه السلام و... که برخی از آن ها وابسته به حوزه علمیه هستند. مؤسسه آینده روشن به عنوان یکی از فعال ترین نهادهای مهدوی با رویکرد آموزشی، تبلیغی و پژوهشی از سال ۱۳۸۳ مشغول به فعالیت کرده است. این مؤسسه با محوریت مهدویت و موعودگرایی به ارائه تحقیقات، تولید محتوی و محصولات فرهنگی و سمعی بصری، برگزاری همایش و نشست های تخصصی و همچنین انتشار کتاب و نشریات می پردازد و به طور خاص با برگزاری مستمر همایش دکترین مهدویت، به طور هم افزا در پیشبرد تبلیغ جهانی آموزه های مهدوی قدم برداشته است. همچنین این مؤسسه اولین مرکز حوزوی بوده که برای اولین بار مجوز رسمی (ISC) در برگزاری همایش بین المللی را گرفته است. <http://www.intizar.ir>: <http://pooyesh.whc.ir/article/11392>: خبرگزاری بین المللی قرآن (ایکنا)، کد خبر: ۸۱۶/۳۶۵۰۱۷/۱ مهر ۹۶)

به اختصار مراد از مأموریت، چشم انداز و راهبرد بیان می گردد: مأموریت: مقصود و ارزش های اصلی سازمان و حوزه عملکرد آن را مشخص می نماید. در واقع عبارتی است که دلیل وجود سازمان و یا فلسفه وجودی آن را بیان می کند. مأموریت نه نقشه راهی مبسوط بلکه تصویری کلی است که ارزش ها و زمینه های اصلی چشم انداز را منعکس می نماید. (میرشاه ولایتی، ۱۳۹۰: ۱۴)

چشم انداز: چشم انداز به مثابه مطلوب ترین آینده ممکن، ترسیم گرمسیری است که سازمان باید در آینده طی کند. (پدرام و جلالی وند، ۱۳۹۰: ۴۲) این مقاله در مسیر ایجاد تصویر آینده مطلوب تر مؤسسه آینده روشن در عرصه ملی و بین المللی به بیان بایسته های راهبردی خواهد پرداخت.

راهبرد: می توان استراتژی یا راهبرد را یک روش یا طرح برای نیل به یک هدف تعریف نمود. (ازغندی و روشندل، ۱۳۷۹: ۵) در این تحقیق مراد از راهبرد، محورها و اصولی است که به منظور طراحی اهداف و تعیین اقدامات برای رسیدن به چشم انداز مؤسسه

آینده روشن می‌بایست آنها را لحاظ نمود. (برای مطالعه بیشتر رک: به مینتزرگ، آلستراند، لمپل، ۹؛ دیوید، ۱۳۸۹: ۱۷۳-۱۷۴؛ غفاریان و کیانی، ۱۳۸۷: ۵۳-۵۴؛ کاتر، ۱۳۸۶: ۱۶-۱۵) و مراد از بایسته‌های راهبردی مؤسسه آینده روشن، مجموعه راهبردها و هم‌چنین موضوعات قابل بررسی و تحقیق پیرامون مباحث مهدوی است که با توجه به نیازهای جامعه اسلامی و رسالت این نهاد علمی البته در راستای نقشه جامع علمی کشور و سند چشم‌انداز حوزه و توجه به اقتضائات مخاطب، زمان و مکان و متناسب با آگاهی نگارنده در چند حوزه علمی، طراحی و ذیل آن راهکار و پیشنهاد ارائه می‌شود.

موارد مرتبط با مأموریت مؤسسه آینده روشن در سند چشم‌انداز حوزه‌های علمیه

شورای عالی حوزه‌های علمیه به عنوان عالی‌ترین نهاد سیاست‌گذار برای حوزه‌های علمیه در مقدمه مصوبه خود پیرامون چشم‌انداز حوزه آورده است که:

حوزه علمیه بر مبنای تعالیم قرآن کریم و مکتب اهل بیت علیهم‌السلام، مسئولیت مهم تبیین و تفسیر، تعلیم و تربیت، تبلیغ، دعوت و دفاع از دین را در راستای اعلای کلمه توحید به عهده دارد.

سپس رسالت کلی حوزه‌ها را چنین بیان نموده است:

اقامه دین و اعلای کلمه توحید مبتنی بر اجتهاد برپایه قرآن، سنت نبوی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و مکتب اهل بیت علیهم‌السلام.

اکثر مأموریت‌های ذکرشده در این سند مانند تبیین روشمند اسلام و مکتب تشیع، نظریه‌پردازی و تولید علم در حوزه‌های مختلف اسلامی-انسانی و... زمینه‌ساز «تبلیغ، ترویج، تثبیت و تعمیق ارزش‌ها و معارف اسلامی در سطح ملی و فراملی» بیان شده است. در بیان چشم‌انداز حوزه علمیه آمده است:

حوزه علمیه در افق ۱۴۰۴ نهادی است متعالی، مرجع نهادهای همسو، مؤثرترین اسوه برای مخاطبان، فراگیر در سطح ملی، پاسخگو و نقش‌آفرین در سطح بین‌الملل و پیشرو در ارائه جامع، متقن و فاخر دین و مکتب اهل بیت علیهم‌السلام. (مصوبه شماره: ۸۶۶، مورخ: ۱۳۹۱/۹/۱۷ شورای عالی حوزه‌های علمیه، قابل دسترسی در: <http://www.shorayeaaali.com/laws/law-content.aspx?id=532>)

مأموریت مؤسسه آینده روشن

با عنایت به نکات سند بالادستی، رسالت اصلی این مؤسسه «تبلیغ» است که

مباحث آموزشی، پژوهشی، فرهنگی نیز به عنوان ضرورت‌های تبلیغ دینی عالمانه و مدبرانه برنامه‌ریزی می‌شود. «تبلیغ، بلاغ و ابلاغ» سه واژه‌اند از یک ریشه به معنی رسانیدن پیام یا به انتهای هدف و مقصد رسیدن. (ابن منظور، ۱۴۱۴ق: ج ۸، ۴۱۹؛ راغب اصفهانی، ۱۴۱۳ق: ۱۴۴) «تبلیغ» در مفهوم کلی آن عبارتست از:

رساندن پیام به دیگری از طریق برقراری ارتباط به منظور ایجاد دگرگونی در بینش و رفتار او و بر سه عنصر اصلی پیام‌دهنده، پیام‌گیرنده و محتوای پیام، مبتنی است. (رهبر، ۱۳۷۱: ۸۰)

براین اساس می‌توان رسالت مؤسسه را رساندن پیام اسلام در موضوع مهدویت به سطوح مختلف مردم جامعه و حتی جهانیان دانست که لازمه این امر، حضور مؤثر این نهاد علمی در امر تربیت آموزشی، پژوهشی، اخلاقی، فرهنگی - تبلیغی، مشاوره‌ای، مدیریتی و... در عرصه ملی و بین‌المللی است.

بنابراین لازم است مجموعه اقدامات اعم از برنامه‌ریزی و طرح‌های عملیاتی در عرصه آموزشی، پژوهشی، فرهنگی - تبلیغی، روابط بین‌الملل، برنامه و نقشه‌راه مستمرویژه طلاب، اساتید، مبلغان و پژوهشگران جدیدالورود این مؤسسه تا پس از فارغ‌التحصیلی آنان در جهت نشر نظری و عملی آموزه‌های مهدوی و حضور مؤثر و کارآمد فعالان این نهاد علمی انجام پذیرد. البته در این عرصه، توجه به سه‌گانه پیام‌دهنده؛ مؤسسه آینده‌روشن، پیام‌گیرنده؛ مخاطبان و مردم در سطوح مختلف، و محتوای پیام مؤثر متناسب با عرصه‌ها، نیازها، اقتضائات و مخاطبان مختلف، لازم است.

به این ترتیب، مؤسسه فعال و وزین آینده‌روشن در راستای اسناد بالادستی فوق و چشم‌انداز ترسیم‌شده در نهاد خود، و برای تحقق اهداف و رسالت خود تا سال ۱۴۰۴، شایسته است در مشابیه موضوعات ذیل، آماده پاسخگویی و برنامه‌ریزی و اقدامات عملیاتی باشد:

- راهبردهای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی - تبلیغی به‌روز و... مؤسسه آینده‌روشن؛
 - محدوده و ضوابط طراحی راهبردها و ویژه هریک از بخش‌های اصلی این نهاد؛
 - نحوه تأثیرگذاری راهبردها بر سیاست‌گذاری علمی، پژوهشی، فرهنگی مؤسسه.
- بدین منظور شایسته است مؤسسه با استفاده از مبانی ارزشی خود (آموزه‌ها، اصول و تعالیم قرآن و با استفاده از منابع حدیثی و سیره ائمه معصومین علیهم‌السلام) و با نگاهی روشمند

و علمی، به ترسیم دقیق چشم‌اندازی جامع و مقبول برای طلاب، اساتید، محققان، کارمندان، مسئولان خود پرداخته و به طراحی موارد ذیل اهتمام داشته باشد:

- چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و سیاست مؤسسه در رابطه با موضوع تکامل و تربیت طلاب فعال عرصه مهدوی؛
- برنامه‌های عملیاتی و شیوه‌های ارزیابی و کنترل مؤسسه برای تکامل و تربیت طلاب؛
- آماده‌سازی و تمهیدات سازمانی در مورد اساتید، پژوهشگران، کارمندان و مسئولان در راستای تعلیم و تربیت مؤثر طلاب عالم و وارسته در تبلیغ مهدوی.

با عنایت به نکات فوق، برخی بایسته‌های راهبردی جهت تحقق اهداف و رسالت مؤسسه آینده روشن پیشنهاد می‌شود.

ضرورت توجه به مباحث آینده‌پژوهی به عنوان بایسته راهبردی

«آینده‌پژوهی» دانشی خردمندانه است که با کمک روش‌های علمی، ایجاد گفتمان‌های معطوف به آینده و ترسیم تصویرهای بزرگ آینده، رفتار امروز را تقریر می‌کند. آینده‌پژوهی دانش تصمیم‌گیری پیش‌دستانه است که به انسان می‌آموزد با آمادگی به سراغ آینده رود تا با کمترین دشواری‌ها مواجه شده و بیشترین سود را کسب نماید. (پدرام، ۱۳۹۰: ۲۱؛ تیشه‌یار، ۱۳۹۰: ۱۰-۱۵) نکته مهم آن‌که هدف آینده‌پژوهی، پیش‌بینی آینده نیست؛ بلکه تحلیل، طراحی و ساختن آن است. در این دانش، نظریه‌ها، روش‌ها و ارزش‌هایی وجود دارد که با شناسایی آینده‌های بدیل و تعیین آینده‌های ممکن، محتمل و مرجح، آینده را ابهام‌زدایی می‌کند. آینده‌پژوهی برای مطالعه آینده و تحقق اهداف کلیدی خود، در پی آن است که انتظارات از آینده را شناسایی کرده و کمک کند که تمامی توان و ظرفیت عوامل شکل‌دهنده آینده در راستای تحقق مطلوب‌ترین بدیل آینده، جهت‌دهی شود. (پدرام، ۱۳۹۰: ۲۰؛ کمیجانی، ۱۳۸۸: مقدمه)

از این رو لازم است مؤسسه آینده‌روشن جهت طراحی، ترسیم و ساخت آینده‌ای مطلوب و تصمیم‌گیری مدبرانه در عرصه‌های مختلف از این دانش به عنوان یک بایسته راهبردی بهره‌برداری نماید.

بایستگی مباحث آینده‌پژوهی در جهت تحقق رسالت مؤسسه آینده روشن

آینده‌پژوهی، پژوهیدن برای آینده‌سازی مؤسسه است و برای مطالعه نظام‌یافته آینده

این نهاد، پرسش‌هایی از این دست مطرح می‌شود: چگونه درباره آینده مؤسسه بیندیشیم؟ چه عواملی در آینده مؤسسه تأثیرگذار هستند؟ مطلوبیت آینده مؤسسه را چگونه تعیین کنیم؟ بدیل‌های آینده مؤسسه کدامند؟ نهادهای داخلی و بین‌المللی مشابه مؤسسه کدامند؟ پیشران‌ها و کلان روندهای تأثیرگذار در عرصه علمی و به طور خاص آینده مؤسسه کدامند؟ در هر زمانی چه کاری را باید انجام داد و چگونه آینده مطلوب مؤسسه را ساخت؟

برای تحقق اهداف و پاسخ به سؤالات فوق، از روش‌های مختلفی بهره‌برداری می‌شود. چهار رویکرد ممکن برای رویارویی با آینده مؤسسه عبارتند از: پیش‌بینی - نهادی (ارزیابی مخاطره و راهبرد بخش‌های مختلف در این نهاد)؛ پیش‌بینی - خودآگاهی (رویکردهای عصر جدید به پیش‌بینی آینده متناسب با این نهاد)؛ تحول - خودآگاهی (تغییر در آگاهی درون‌سازمانی و اجتماعی به منظور حرکت دادن جامعه به سمت تکامل در راستای رسالت و اهداف این نهاد)؛ تحول - نهادی (تغییر در قوانین این نهاد جهت پشتیبانی از تغییر و تحول پویا و تأثیرگذار. (پدرام، ۱۳۹۰: ۲۲-۲۳)

از جمله ویژگی‌های بارز آینده‌پژوهی، فرآیند محور بودن آن است. فرآیندهای گوناگون آینده‌پژوهی در گفتمان‌های اجتماعی معطوف به آینده شکل می‌گیرد که به نوبه خود سبب فرهنگ‌سازی و ایجاد جریان‌های اجتماعی در راستای تحقق باورهای مطلوب در سطح درون‌سازمانی و برون‌سازمانی مؤسسه می‌شود. این فرآیند، پیوسته در برهه‌های زمانی مشخص در مؤسسه لازم است مورد بازنگری قرار گیرد تا نسخه‌های تازه‌ای از چشم‌اندازهای الهام‌بخش آینده ارائه و احتمال‌های تازه، جایگزین گمان‌های نادرست پیشین شوند. فرآیندهای بازبینی آینده‌پژوهی و بررسی نگرش بلندمدت، ذهن نیروهای سیاست‌گذار مؤسسه را به گسترش خلاقیت و باورپذیری آرمان‌های مهدوی، ملی و سازمانی کمک می‌کند. ارزش پژوهش پیرامون آینده، به تحقق کامل آینده مطلوب در مؤسسه وابسته نیست، بلکه سودمندی آن به بهبود اقدام حال و جهت‌دهی برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و کوتاه مدت در این نهاد علمی است. (پدرام، ۱۳۹۰: ۲۸-۲۹؛ کمیجانی، ۱۳۸۸، ۵-۳۲؛ می‌چیچ پرو، ۱۳۸۷: مقدمه)

از این رو جهت برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت مؤثر در مؤسسه، شایسته است از روش‌های مختلف و پرکاربرد آینده‌پژوهی؛ مثل ره‌نگاشت، روندپژوهی و

سناریونگاری^۱ (پدرام، ۱۳۹۰: ۳، ۳۷، ۴۱؛ منزوی، ۱۳۸۸: مقدمه) استفاده کرد. البته لازم است اطلاعات علمی لازم در این عرصه کسب شده و دوره‌های تخصصی آن برای مسئولان و پژوهشگران مهدوی علاقمند به این عرصه برگزار شود.

روشن است برای تحقق مطلوب اهداف و مأموریت مؤسسه، آمادگی تمامی افراد مؤثر در این نهاد علمی لازم است و کارکردهای فرهنگی اجتماعی آینده‌پژوهی به عنوان یکی از مهم‌ترین کارکردهای عرصه تحول، نیازمند کاوش است. از این رو موضوعاتی متناسب با نهاد علمی مؤسسه پیشنهاد می‌شود که لازم است نتایج آن در جهت برنامه‌ریزی عملیاتی این نهاد مورد استفاده قرار گیرد.

عناوین پیشنهادی در مورد آینده‌پژوهی متناسب با ظرفیت‌های مؤسسه آینده روشن

- زمینه‌ها، شرایط و فرآیند آینده‌پژوهی در مؤسسه

- شاخص‌های «نگرش آینده‌پژوهی در مؤسسه»

- امکان‌پذیری و روش‌های علمی آینده‌پژوهی (مثل روندپژوهی و سناریونگاری) در

بخش‌های مختلف مؤسسه

- آسیب‌های عملیاتی نشدن آموزه‌های مهدوی در سطح ملی و بین‌المللی؛

۱. فعالیت آینده‌پژوهانه را می‌توان به یک درخت تشبیه کرد؛ درختی که ریشه‌های آن ارزش‌ها، مأموریت‌ها و فلسفه وجودی سازمان هستند. چشم‌انداز (مطلوب‌ترین آینده ممکن) در حکم تنه درخت آینده‌پژوهی است (تنه‌ها در پرتو چشم‌انداز مطلوب سازمان می‌توان به بررسی حوزه‌های راهبردی و تدوین راهبرد در این حوزه‌ها روی آورد). حوزه‌های راهبردی هم شاخه‌های اصلی درخت آینده‌پژوهی هستند. می‌توان در هر حوزه راهبردی، براساس چشم‌اندازی که ریشه در ارزش‌ها و مأموریت‌های کلان سازمان دارد، اهداف کلی سازمان را تعیین کرد. پس از مشخص شدن اهداف کلی، به شاخه‌های کوچک درخت آینده‌پژوهی، یعنی راهبردها است. در طی فرآیند آینده‌پژوهی، گام به گام از حوزه اندیشه و ارزش به سوی حوزه عمل نزدیک می‌شویم. پس از شناسایی ارزش‌ها، مأموریت‌ها، چشم‌انداز و راهبردها، زمان آن می‌رسد که با برنامه‌ریزی راهبردی، تکلیف حوزه عمل را بیش از پیش مشخص کنیم. در این مرحله ره‌نگاشت وارد فعالیت آینده‌پژوهانه می‌شود.

توجه به این نکته ضروری است که در شناسایی ارزش‌ها، مأموریت‌ها، چشم‌انداز و راهبردها، با انبوهی از موضوعات پیچیده و درهم‌تنیده روبه‌رو هستیم، اما در تدوین ره‌نگاشت، با مسئله‌ای واضح روبه‌رو می‌شویم و می‌خواهیم برای تحقق یک هدف خاص، دقیق و مشخص برنامه‌ریزی کنیم. به این ترتیب، مشخص می‌شود که در فرآیند آینده‌پژوهی، ره‌نگاشت را باید حلقه واسطه راهبردها و اجرای آن‌ها دانست. نتایج حاصل از روش‌های مختلف آینده‌پژوهی، مثل روندپژوهی (روند عبارت است از: تغییرات منظم، مستمر و یا دوره‌ای در پدیده‌ها در طول یک بازه زمانی. تغییرات مذکور ممکن است به شکل کیفی یا کمی باشد. روندپژوهی «پژوهش به منظور استنباط، توصیف، تحلیل و جهت‌دهی روندها برای ساختن آینده مطلوب» است.)، سناریونگاری (توصیف موقعیت‌های آینده و رویدادهای ممکن در آن موقعیت‌ها هستند، به گونه‌ای که شخص یا سازمان بتواند از موقعیت کنونی به سمت آینده‌های بدیل حرکت کند) و ... همگی می‌توانند به فراهم آمدن ورودی مورد نیاز برای تدوین ره‌نگاشت کمک کنند. (زالی، ۱۳۹۵: ۲۲؛ ماه‌نامه نامه آینده‌پژوهی، ۱۳۹۴: ۲۵؛ حاجیانی و قصاب، ۱۳۹۲: ۳۵)

آینده‌نگری و مهندسی فرهنگی تحقق آن

تأثیرگذاری مؤسسه در جامعه اسلامی؛ آینده‌نگری و مهندسی فرهنگی تحقق آن
 - چشم‌انداز فرهنگی مؤسسه در تعاملات اجتماعی طلاب و دانشجویان
 - چشم‌انداز معرفتی مخاطبان در تحقق و تبدیل علم آموزه‌های مهدوی به عمل
 - انتظار سازنده، آینده‌پژوهی و مهندسی فرهنگی مؤسسه در تحقق آن
 - جایگاه وحدت تمدنی جهان اسلام و ادیان در سیاست‌گذاری جهانی مؤسسه
 - آینده‌پژوهی مهدوی و جایگاه سبک زندگی متمدن منتظران در سیاست‌گذاری فرهنگی مؤسسه

- مهدی‌پژوهی و آینده‌نگری در مناسبات تربیتی خانوادگی طلاب و کارمندان مؤسسه
 - طراحی الگودر توسعه کیفی سطوح تربیتی، آموزشی و پژوهشی مؤسسه با عنایت به آینده‌پژوهی

- طراحی الگوی آینده‌پژوهی در توسعه کیفی فارغ‌التحصیلان مؤسسه
 - طراحی الگوی آینده‌پژوهی در فرآیند جذب طلاب مؤثر برای مؤسسه
 - چشم‌انداز ۲۰ ساله و سیاست‌های فرهنگی مؤسسه؛ آینده‌نگری و مهندسی فرهنگی آن

- آینده‌پژوهی و تدوین برنامه‌های راهبردی اخلاق مهدوی در مخاطبان مؤسسه
 - بررسی نیازهای منابع انسانی (مدیریت، معاونت، اساتید، پژوهشگران، کارمندان، طلاب) در مؤسسه با رویکرد آینده‌پژوهی
 - بررسی نیازهای تدوین متون جدید در مؤسسه با رویکرد آینده‌پژوهی
 - آینده‌پژوهی و تدوین برنامه‌های راهبردی آموزش و پرورش با سایر مراکز تخصصی مهدوی

- آینده‌پژوهی فرهنگی تبلیغی مؤسسه برای تربیت‌شدگان ۲۰ سال آینده
 - سناریونگاری با رویکرد آینده‌پژوهی در عامل شدن مخاطبان به آموزه‌های مهدوی
 - سناریونگاری با رویکرد آینده‌پژوهی در تأثیرگذاری جهانی مؤسسه در بحث موعود
 - روندپژوهی در راستای تحقق تأثیرگذاری مؤسسه در سایر نهادهای علمی و اجتماعی
 (به تفکیک دانشگاه، آموزش و پرورش، بهزیستی و...)
 - چشم‌انداز مناسبات مؤسسه و دانشگاه؛ آینده‌نگری و مهندسی فرهنگی آن

- روند پژوهی در راستای تحقق تأثیرگذاری بیشتر مؤسسه در میان جوانان^۱

ضرورت توجه به مباحث اقدام پژوهی به عنوان بایسته راهبردی

«اقدام پژوهی» به هر فعالیتی گفته می‌شود که منجر به تبدیل وضع موجود به وضع مطلوب تر شود. اقدام، محور اصلی در این نوع تحقیق است. به این معنا که شخص یا اشخاص، اقدام خود را در حین کار و فعالیت خود مورد پژوهش قرار می‌دهند. هدف از این کار بهسازی امور و اثربخش کردن آنها در سازمان‌ها و نهادها است.

هدف از اقدام پژوهی مانند پژوهش‌های مرسوم و دانشگاهی، پی بردن به روابط پدیده‌ها یا به اصطلاح متغیرها نیست، بلکه به بررسی موضوع‌هایی می‌پردازد که فرد یا افراد در محیط درس، کار و شغل خود با آن درگیر هستند و می‌خواهند از راه پژوهش آن را حل کرده یا کاهش دهند. بنابراین، تغییر در وضعیت موجود و رفع چالش‌ها، هدف عمده در این تحقیق است. این نوع پژوهش، راه‌حل‌های مناسب برای مشکلات و چالش‌ها را جست‌وجو می‌کند و پاسخی است به انتقادهایی که از کاربردی نبودن اکثر پژوهش‌های مرسوم به عمل می‌آید.

تفاوت اقدام پژوهی با سایر انواع پژوهش‌ها را می‌توان به صورت عمده در فرآیند عمل لحاظ کرد. به این صورت که در اقدام پژوهی، محقق قدم به قدم، ضمن ایجاد تحول در محیط درس، کار یا منطقه تحت پوشش خود، به اطلاعات و یافته‌هایی دست پیدا می‌کند. به عبارت دیگر اقدام پژوهی در سرانجام کار خود منجر به ایجاد تغییر در وضع موجود و رفع چالش می‌شود، تاکید بر عمل دارد، خود ارزیاب است و نگاهی از درون دارد. (امیرحسینی، ۱۳۸۴: ۲۰-۴۵؛ ایرانی، ۱۳۸۲: ۱۵-۵۲) نکته مهم، ضرورت داشتن این دانش و روش پژوهش و تأثیر آن برای سوق مؤسسه آینده روشن برای رفع چالش‌های مهدوی و عملیاتی کردن دستاوردهای مؤسسه برای آینده مطلوب تر است.

بایستگی اقدام پژوهی در جهت تحقق رسالت مؤسسه آینده روشن

شایسته است برخی طلاب، پژوهشگران و مسئولان مستعد و نیروهای آشنا به وضع و اقتضائات نهاد علمی مؤسسه، جهت رهیافت به نتایج پژوهش‌های اقدام پژوهی مؤثر

۱. برخی عناوین کلان و برخی جزئی بیان شده تا متناسب با ظرفیت کلان پروژه یا در قالب مقاله، قابلیت بررسی داشته باشد. از این رو برخی موارد دارای هم پوشانی بوده ولی رویکرد یا نقطه تمرکز بحث آن متفاوت است.

برای این نهاد، تربیت شوند.^۱

در نتیجه این اقدام سازمانی، اقدام پژوه در مؤسسه سه مرحله عمده را انجام می دهد: تشخیص، تغییر و ارزیابی. به این معنا که اقدام پژوه مسئله و چالش مهدویت و مؤسسه را تشخیص می دهد، تلاش می کند وضع نامطلوب را تغییر دهد و این تغییر را ارزیابی علمی و عملی کند. اگر پاسخ مثبت بود، کار را ادامه می دهد؛ در غیر این صورت به راه های دیگری می اندیشد. بنابراین مراحل اقدام پژوهی مراحل کاملاً خطی یا پلکانی نیست، بلکه محقق مؤسسه در هر زمان صلاح بداند به تغییر راه حل در مورد چالش محل بحث و اجرای مجدد عملیات می پردازد. لذا فعال اقدام پژوه در این نهاد، ابتدا به طراحی نقشه می پردازد که به آن «پیشنهاد اقدام پژوهی» می گویند. (محسنی تبریزی، ۱۳۹۵: بخش اقدام پژوهی؛ ایرانی، ۱۳۸۲: ۸-۵۶)

عناوین پیشنهادی در مورد اقدام پژوهی متناسب با ظرفیت های مؤسسه آینده روشن

واژه هایی هم چون: تقویت، افزایش، کاهش، تغییر، اصلاح، ایجاد، حل، رفع، تبدیل، بهبود، توسعه و... دلالت بر حل چالش ها و تبدیل وضع موجود به وضع مطلوب دارد و بهتر است عناوین اقدام پژوهی با این گونه کلمات و اصطلاحات آغاز شود. برخی از عناوین پیشنهادی اقدام پژوهی متناسب با مؤسسه عبارتند از:

- راه های تقویت و توسعه مهارت های آموزشی و پژوهشی دانش پژوهان مهدوی
- زمینه ها و اقدامات لازم برای تغییر سیستم آموزش محور به پژوهش محور در رشته های مربوط به مهدویت
- اقدامات لازم جهت افزایش کارایی طلاب در عرصه پژوهش مهدوی
- راه های تقویت انگیزه کسب علم کاربردی مهدوی در طلاب و دانشجویان
- ساماندهی سیستم پژوهش محور و مهارت محور مهدوی در مؤسسه و پیشنهاد برنامه های عملیاتی آن برای ۴ ترم
- اقدامات لازم جهت تعامل سیستمی نظام آموزشی، پژوهشی، و تربیتی و فرهنگی در

مؤسسه

۱. اقدام پژوهی Research Action با پژوهش دانشگاهی Research Academic تفاوتها و نقاط اشتراکی دارد که شناخت آن مفید فایده است و علاقمندان لازم است اطلاعات لازم در این زمینه را کسب نمایند. (امیرحسینی، ۱۳۸۴: مقدمه)

- اقدامات لازم جهت بهره‌مندی از جمع مزایای آموزش سنتی و آموزش نوین در مؤسسه

- زمینه‌ها و اقدامات لازم در راستای کارآمدی فعالان مهدوی
- ساماندهی سیستم پژوهشی در نظام آموزش مؤسسه بر دو محور عمومی و تخصصی

بایسته‌های راهبردی مربوط به نقشه علمی مؤسسه آینده روشن در حوزه آموزش

ترسیم و تدوین نقشه راه برای مؤسسه به عنوان بایسته راهبردی، دارای ضرورت است. تعالی بشراندیشمند، در گروی نقشه‌ای خردمندانه است که پیش رو خواهد داشت. مؤسسه بایستی جایگاه فرهیختگان مهدویت پژوه در نقش‌های مدیر، مدرس، محقق، مبلغ، مشاور و هنرمند با اخلاق و باتقوا، خردمند، مدیر، متخصص، کارآمد و تأثیرگذار باشد. چنین جایگاه و مجموعه‌ای با پتانسیل و ظرفیت موجود، نیازمند نقشه‌ای مناسب برای تعالی در عرصه ملی، جهان اسلام و بین‌المللی است.

پس از به‌روزرسانی سیاست‌های کلی مؤسسه و ترسیم چشم‌انداز، اهداف و رسالت، ماموریت، برنامه‌های آن با عنایت به مباحث آینده پژوهی و اقدام پژوهی، لازم است نقشه علمی - اخلاقی جامع مؤسسه تدوین شود که این امر، مستلزم بهره‌مندی از خرد جمعی و مشاوره متخصصان است.

نگاشت ذیل بخشی از دغدغه‌ها و امیدهایی است که نگارنده - به عنوان عضو کوچکی از علاقمندان به مباحث مهدویت - با توجه به ظرفیت عظیم این مؤسسه، طالب دستیابی آن است. با توجه به ظرفیت محدود مقاله، به عنوان نمونه، پیشنهاداتی در راستای نقشه علمی مؤسسه آینده روشن در حوزه آموزش و پژوهش تقدیم می‌شود.

در این قسمت برای ترسیم و تدوین نقشه علمی آموزش در مؤسسه آینده روشن، پیشنهاد می‌شود راهبردهای ذیل مورد عنایت بیشتری باشد:

راهبرد ۱: تقویت نظام جامع علمی^۱

- استقرار نظام جامع نیازسنجی دروس و متون مهدویت، متناسب با اهداف

تعیین شده

۱. ذیل هر کدام از راهبردها، تعدادی راهکار و پیشنهاد ذکر می‌شود.

- تدوین متون فاخر علمی، روش مند و کارآمد با همکاری دفتر تدوین متون حوزه (برای منتظران در سطوح مختلف سنی)

- توجه به رویکرد آموزش پژوهش محور و طراحی و بسترسازی اجرای سیستم آن^۱
- ارزش یابی تحلیلی و پژوهش محور مبتنی بر تجمیع روش های قوی سنتی حوزه و استانداردهای نوین آموزشی

- تقویت سیاست گذاری مبتنی بر تربیت مدرس، مبلغ، محقق، مشاور، مدیر و حتی هنرمند مهدوی در سطوح مختلف آموزشی مؤسسه

- ارائه مشاوره و کمک به طلاب و دانشجویان علاقمند به مباحث مهدویت، برای اتخاذ تصمیم درست برای انتخاب رویکرد و نوع فعالیت تخصصی خود برای آینده در ابتدای سال سوم اشتغال به تحصیل

راهبرد ۲: توسعه نظام آموزشی با عنایت به رسالت تعیین شده برای دانش پژوهان مهدوی

- توسعه رشته ها و مقاطع آموزشی، تاسیس مدارس تخصصی جدید براساس نیازسنجی و سیاست های توسعه ای نقشه علمی مؤسسه
- تلاش و برنامه ریزی در راستای چند محور؛ تقویت انگیزشی، دانشی، بینشی و روشی اساتید و دانش پژوهان مهدوی

- تقویت ارتباط و تعامل آموزش با بخش پژوهش و فرهنگی-تبلیغی مؤسسه با تنظیم و تدوین نحوه هم اندیشی و مشارکت عملی (تعامل سیستمی نه جزیره ای)

راهبرد ۳: تحول کمی و کیفی برنامه های آموزشی، حفظ جایگاه برتر آموزشی مؤسسه در رتبه بندی های کشوری و ارتقای جایگاه آن در عرصه های بین المللی

- برنامه ریزی مبتنی بر پیامد (توان مندی) در دوره های آموزشی مختلف دایر در مؤسسه
- تلاش و برنامه ریزی سیستمی برای تغییر در نظام دروس، تعداد واحدها، کارآمدی دروس، آموزش پژوهش محور در سطوح مختلف آموزشی مؤسسه

۱. هدف از آموزش پژوهش محور، صرفاً تربیت پژوهشگر مهدوی نیست؛ تربیت اساتید و طلابی متفکر و خلاق است که در نقش های معلم، مبلغ، مدرس، مشاور، مدیر، محقق، مادر، همسر و... نه مقلدان بلکه عالمانه (با بیان تحلیلی و نقادانه و زین علمی) قابلیت سخن گفتن، قلم زدن، تربیت کردن، تعامل کردن با بن مایه علمی و پژوهشی در عرصه مهدوی را دارا باشند.

- بازنگری برنامه‌های آموزش مؤسسه از نظر محتوا و روش ارایه به طور مداوم
- ضمن تثبیت برخی متون و محورها (با رویکرد متن محوری و موضوع محوری)،
متناسب با مسائل موجود هر سال با رویکرد مسئله محوری، تغییرات احتمالی ایجاد شده
و موارد جدید اجرا شود.

- توجه ویژه به موضوع اخلاق مهدوی و تعهدات منتظران حقیقی، مهارت‌های
ارتباطی و تقویت عملکرد در برنامه‌های درسی در کلیه سطوح و رده‌های مختلف
آموزشی مؤسسه

- استقرار رویکردهای نوین آموزشی با تمرکز بر یادگیری فعال، گسترش یادگیری
الکترونیک، تفکر تحلیلی و نقادانه

- تقویت ارتباط بین علوم حوزوی در عرصه علوم انسانی اسلامی و مباحث مهدویت
(در ذهن دانش پژوهان مهدوی ارتباط معنادار بین رشته تحصیلی و علوم وابسته و مرتبط
با آن برقرار شود) از طریق گسترش آموزش‌های ادغام یافته، توسعه رشته‌های بین رشته‌ای
(با تأکید بر حوزه‌های نوین) و افزایش پایان نامه‌های بین رشته‌ای و کارآمد در مقاطع
مختلف تحصیلی

- ضرورت ارائه نقشه راه اجمالی برای دانش پژوهان جدیدالورود مهدوی در هر سطح و
توجیه دقیق آنان^۱

راهبرد ۴: توسعه منابع انسانی فعال در حوزه آموزش

- توجه ویژه به جذب اعضای هیئت علمی توانمند در زمینه‌های تخصصی مهدوی با
توان بالای آموزشی و پژوهشی

- تقویت توانمندی‌های آموزشی اعضای هیئت علمی از طریق:

- طراحی و اجرای نظام جامع توانمندسازی اعضای هیئت علمی در حوزه آموزش
- ایجاد شبکه آموزش در سطوح مختلف مؤسسه به منظور پیاده‌سازی دانش و بینش
و عملکرد مطلوب علمی در همه بخش‌ها و گروه‌های آموزشی مهدوی

■ فراهم کردن بسترانجام فعالیت‌های توسعه‌ای در زمینه آموزش توسط اعضای
هیئت علمی از طریق ارایه مشاوره، برگزاری نشست و کارگاه‌های آموزش پژوهش محور،

۱. نگارنده در مقاله‌ای به طور جداگانه، برنامه‌های پیشنهادی برای «نقشه راه و سناریونویسی برای طلاب جدیدالورود و
توانمندسازی آنان تا فرا فارغ التحصیلی» را نگاشته است.

جشنواره‌های آموزشی، تسهیل نشر در سطح مختلف و...

■ حمایت مالی از پروژه‌های دارای نوآوری آموزشی از طریق تسهیل اعطای گرنت‌های آموزشی و تجدید ساختار تصویب طرح‌های پژوهش در آموزش در تعامل با بخش پژوهش مؤسسه

■ جهت‌دهی و بهبود نظام ارزیابی کیفیت فعالیت‌ها و ارتقای اعضای هیات علمی با رویکرد تقویت نقش آموزشی اعضای هیئت علمی در حوزه‌های تعالی آموزش مهدوی

■ حمایت از استعدادهای درخشان و فراهم کردن زمینه جذب این افراد در سطوح مختلف از جمله به عنوان فراگیر و عضو هیئت علمی مهدوی

- فراهم کردن زمینه و تشویق طلاب و دانشجویان علاقمند مباحث مهدوی به افزایش مشارکت در توسعه آموزش از طریق:

■ پویایی کانون‌های علمی، انجمن‌های علمی با ارائه نشست‌های علمی از طرف طلاب و دانشجویان براساس تحقیقات کلاسی و پایان‌نامه طلاب با تعامل با بخش پژوهش مؤسسه

■ بهره‌گیری از توان طلاب در حوزه آموزش از طریق راه‌اندازی برنامه‌های کمک مدرس مهدویت

- تعمیق آگاهی و توانایی طلاب در حوزه آموزش از طریق:

■ برگزاری دوره‌های جامع مهارت‌افزایی و دانش‌افزایی مهدوی

■ راه‌اندازی دوره دیپلم پژوهش، دیپلم تبلیغ، دیپلم تربیت مدرس، دیپلم مشاوره در زمینه آموزش مهدوی و اعطای مدرک دوگانه در رشته‌های مرتبط

راهبرد ۵: توسعه قطب‌های آموزشی

- توسعه و ایجاد قطب‌های علمی و همچنین کرسی‌های علمی در مؤسسه با نگاه متعالی و تلفیق متن محوری و مسئله محوری در آموزش و پژوهش مهدوی

راهبرد ۶: بهبود کیفی در شیوه‌های پذیرش دانش‌پژوهان مهدوی

- طراحی نظام تعیین ظرفیت‌های آموزشی حوزه و دانشگاه در مباحث مهدویت

باتوجه به نیازهای جامعه و نظام علمی کشور

- طراحی و راه‌اندازی نظام پذیرش دانش‌پژوهان مهدوی با تاکید بر ارزیابی

توان‌مندی‌ها و ویژگی‌های فردی در کنار ارزیابی عملکرد دانشی داوطلبان

راهبرد ۷: ایجاد محیط آموزشی راهبرنده

- تقویت شاگردپروری و افزایش تعامل بین استاد و دانش‌پژوه مهدوی با هدف تقویت جنبه‌های ارزشی و اخلاقی

- کارآمدسازی نظام مشاوره با عنایت به جنبه‌های انتقال دانش از طریق گسترش برنامه‌های مشاوره مهدوی در مقاطع مختلف تحصیلی

- مشارکت در بسط و گسترش برنامه‌های کارآمد فرهنگی تبلیغی، تحقیقی و... طلاب با تعامل بین سیستمی بین حوزه و مؤسسه

به طور مثال (پرهیز جدی از نگاه مناسبتی صرف به امور فرهنگی و حرکت به سمت مهندسی فرهنگ و مهندسی فرهنگی برنامه‌ها در مؤسسه که نتیجه آن، استفاده از برنامه‌های فرهنگی متعالی و هماهنگ با نظام آموزش و پژوهش است که همانند پازل، تکمیل‌کننده هم بوده و دارای هم‌پوشانی و هم‌افزایی سازمانی است)

راهبرد ۸: تقویت ارتباط بین آموزش و عرصه‌های نیاز جامعه

- تقویت و توسعه دوره‌های تخصصی پژوهشی مهدوی

- تعامل برای اصلاح روند انتخاب و اجرای پایان‌نامه‌ها در حوزه و دانشگاه با توجه به اولویت‌های پژوهشی موضوعات مهدویت در راستای نقشه جامع پایان‌نامه‌های مؤسسه با رویکرد مسائل نظری و بنیادین و کاربردی

بحث نظام‌بندی پایان‌نامه‌ها و ارائه نظام جامع موضوعات برای پایان‌نامه سطوح مختلف، یکی از بهترین برنامه‌ها برای هدفمند کردن خروجی‌های علمی حوزه و دانشگاه براساس یک مدل کارآمد علمی است که در دو حیطه تک موضوع، و مجموعه موضوع، قابل طراحی است. مؤسسه آینده روشن می‌تواند در این راستا برای بهره‌مندی از پتانسیل پایان‌نامه‌ها تفاهم‌نامه‌ای را در رابطه با موضوعات جامع و نظام پایان‌نامه‌های مهدوی سامان دهد.

- استفاده از ظرفیت برخی پایان‌نامه‌ها جهت اهداف تبلیغی و فرهنگی^۱

۱. در شرایط فعلی، پایان‌نامه دستاورد عینی و مشهود ندارد؛ در حالی که پتانسیل نتایج و یافته‌های پایان‌نامه خوب - به تناسب موضوع و عنوان آن - در چند عرصه تهیه بروشور، فلش کارت، برگزاری نمایشگاه از یافته‌ها، کتابچه و... قابل

راهبرد ۹: توسعه همکاری‌ها و ارتباطات بین‌المللی

- گسترش دوره‌های آموزشی مشترک با مراکز دینی بین‌المللی براساس اولویت‌های مباحث موعود در جهان؛ به طور مثال مرکز اسلامی هامبورگ، دانشگاه پادربورن آلمان و...
- تشویق و تسهیل همکاری‌های پژوهشی و آموزشی مباحث مهدوی و موعود با مراکز علمی معتبر داخل و خارج از کشور
- گسترش ارتباطات بین‌المللی و نشست علمی با اساتید دانشگاه‌های معتبر و قابل تعامل (از نظر دینی، فکری، دانش و بینش مهدوی) در مالزی، مصر، لبنان، آلمان و... و جذب نیروهای مستعد تبلیغ و پژوهش مهدوی با برنامه‌ریزی ویژه
- رصد کشورهای منطقه در زمینه انجام پژوهش‌های مرتبط با حوزه معارف و آموزه‌های مهدوی (با تاکید بر آثار مستشرقان و دائرةالمعارف‌های جهانی مثل لیدن) و برنامه‌ریزی اقدامات مناسب در این زمینه
- تسهیل و تشویق فرصت مطالعاتی برای دانش‌پژوه مستعد مهدوی برای برگزاری کرسی موعود در دانشگاه‌های معتبر جهان
- تسهیل شرکت هدفمند هیئت علمی مؤسسه در کنگره‌های علمی بین‌المللی مرتبط با موعود آخرالزمان و همچنین دعوت و تسهیل بازدید دانشمندان برجسته دنیا از مؤسسه
- تسهیل ارتباطات بین‌المللی در زمینه انتشار مقالات مشترک مهدوی و موعود ادیان دیگر^۱

بایسته‌های راهبردی مربوط به نقشه علمی مؤسسه آینده‌روشن در حوزه پژوهش

تولید علم و گسترش مرزهای دانش در عرصه جهانی، ارتقای جایگاه استانی، ملی و بین‌المللی مؤسسه، کاربردی کردن دانش برای رفع نیاز جامعه و تحقق اهداف و برنامه در راستای سند چشم‌انداز مؤسسه از جمله وظایف و کارکردهای بخش پژوهشی مؤسسه

استفاده است. پایان‌نامه‌نگاری، ظرفیت‌سنجی و ظرفیت‌سازی برای پژوهش و کشف استعدادها پژوهشی در زمینه مهدویت و سایر موضوعات می‌تواند باشد.

۱. برخی از موارد مشترک بین مباحث آموزش و پژوهش است که با تمرکز بر عنوان اصلی «ارتباطات بین‌المللی» در این قسمت ذکر شده است.

آینده‌روشن است. از این رو لازم است:

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت کلیه امور مربوط به فعالیت‌های پژوهشی و نوآوری این بخش، در قالب نقشه راه پژوهش ویژه محققین، اساتید، دانش‌پژوهان، فارغ‌التحصیلان و فعالان مؤسسه آینده‌روشن در عرصه آموزشی، فرهنگی و تبلیغ و مشاوره مهدوی، تنظیم شود.

پژوهش‌های بنیادین و کاربردی؛ برنامه‌ریزی برای تحقق دستاوردهای علمی در سطوح مختلف تبلیغی، ترویجی، پژوهشی؛ برنامه‌ریزی برای استفاده از دستاوردهای پژوهشی در دوره‌های سنی مختلف، در مؤسسه مورد توجه باشد.

شورای هماهنگی سردبیران مجلات، شورای انتشارات، شورای هماهنگی انجمن‌های علمی، شورای هماهنگی کتابخانه مرکزی و کتابخانه‌های تخصصی مؤسسه علاوه بر اقدامات مبنایی با عنایت به نیازسنجی هر سال و مسئله‌های جدید سالانه، آماده ارائه دستاوردهای علمی باشند.

استقرار نظامی برای استفاده بهینه از دستاوردهای پژوهش محققان، اساتید و حتی دانش‌پژوهان مهدوی، از جمله فعالیت‌هایی است که بایستی در جهت اجرای نظام جامع پژوهش مؤسسه انجام شود.

همچنین در تعامل سیستمی، شایسته است مشاوره برای بهینه‌سازی آموزش، تبلیغ، مشاوره و... از جانب بخش پژوهش در برنامه‌های تعاملی بین بخش‌های دیگر لحاظ شود.

در ترسیم و تدوین نقشه علمی پژوهش، پیشنهاد می‌شود راهبردها و اقدامات ذیل مورد عنایت بیشتری باشد:

راهبرد ۱: برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری جامع و به‌روز پژوهشی

- انجام رصد و بررسی‌های لازم به منظور تهیه و پیشنهاد سیاست‌های پژوهشی سالانه مؤسسه

- تهیه و تنظیم برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت پژوهشی در چارچوب سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های مؤسسه و اعلام رسمی به بخش‌ها و افراد مرتبط

- برنامه‌ریزی برای ارتقای علمی و روشی کادر علمی پژوهش‌کننده مهدویت و پژوهشگران مؤسسه

- سیاست گذاری مطلوب برای جایگاه پژوهشگری و حمایت روانی و علمی لازم از پژوهشگر مهدوی

- برنامه ریزی، ارزیابی و نظارت بر عملکرد قطب های علمی با تعامل بخش آموزش

- تدوین ضوابط و سیاست های حمایتی از نوآوری های پژوهشی مهدوی

- ابلاغ جهت گیری های پژوهشی سالانه به واحدهای مختلف مؤسسه با حوزه و دانشگاه و پژوهشگاه های دیگر برای تحقیق میان رشته ای مهدوی

- برنامه ریزی و سیاست گذاری در جهت هدفمندسازی پایان نامه های بخش تحصیلات تکمیلی جهت رفع نیازهای پژوهشی مهدوی با همکاری با امور پایان نامه های حوزه و دانشگاه و حمایت از آن

- تعامل پژوهشی و شبکه سازی بین مدارس تخصصی، کانون های علمی، انجمن های علمی آموزش در مباحث مهدویت

- تعامل سیستمی با امور پژوهشی مربوط به بخش های فرهنگی و تبلیغ و مشاوره مهدوی

راهبرد ۲: عنایت ویژه به پژوهش های کاربردی مهدوی

امروزه یکی از عوامل مهم توسعه در کشور، استفاده از نتایج حاصل از انجام تحقیقات جهت مقابله با چالش ها و نیازهای موجود در کشور است. چون این چالش ها و نیازها در سطح جامعه بسیار متنوع و در تخصص های مختلف می باشند؛ لذا عرصه پژوهش های کاربردی دائماً در حال تحول بوده و انجام پژوهش های کاربردی جایگاه محوری پیدا کرده است.

پژوهش های کاربردی مهدوی، زمینه ای جهت انتقال دانش و یافته های جدید علمی و پژوهشی در مباحث مهدویت و موعود از طرف مؤسسه آینده روشن به جامعه علمی کشور و مدیران و تصمیم گیران است. در این دوره از دکتترین مهدویت، بحث «مهدویت و چالش ها» زمینه مناسبی برای تحقق این امر است. با در نظر گرفتن سیاست های کلان و مطلوب مؤسسه در زمینه های علمی - پژوهشی، برنامه های ذیل بایستی مورد توجه باشد:

نیازسنجی و پروژه یابی

- برقراری ارتباط و برگزاری جلسات با مراکز علمی، پژوهشگاه ها، سازمان ها و دستگاه های اجرایی و اخذ اولویت های پژوهشی مهدوی

- اطلاع‌رسانی اولویت‌های پژوهشی مهدوی به اعضای هیئت علمی برحسب تخصص‌های مربوطه
 - انعقاد تفاهم‌نامه‌ها و قراردادهای پژوهشی با مراکز علمی - پژوهشی معتبر نهادهای تصمیم‌ساز کشور
 - تهیه، به‌روزرسانی و اصلاح آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مؤسسه برای پژوهش‌های کاربردی و اطلاع‌رسانی به واحدها و مراکز مختلف
 - اجرای آیین‌نامه انتخاب طرح‌های پژوهشی نمونه جهت تقدیر در جشنواره پژوهش‌های مهدوی
 - اجرای آیین‌نامه تخصیص اعتبارات ویژه (گرت) برای مجریان طرح‌های کاربردی مهدوی
 - جمع‌آوری آمار طرح‌های کاربردی واحدهای مختلف مهدوی و تهیه گزارشات آماری عملکرد سالیانه برای نیازسنجی سال آینده و پرهیز از موازی‌کاری
 - نظارت و پشتیبانی در راستای اجرای صحیح عملیات پژوهشی و اگذار شده به واحدهای صف و رصد خروجی عملی مورد انتظار

راهبرد ۳: علم سنجی

هدف این راهبرد، تهیه و ارائه اطلاعات مستند و تصویری روشن از وضعیت پژوهش‌های نظری و کاربردی مهدوی منتشر شده یا نشده اعضای هیئت علمی، محققان، مبلغان، مشاوران و دانش‌پژوهان مهدوی است تا برای هدایت برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران علمی و پژوهشی مؤسسه آینده روشن مورد استفاده قرار گیرد.
 برخی از اقدامات مؤثر در این رابطه، عبارتند از:
 - تحلیل استنادی دستاوردهای علمی - پژوهشی مؤسسه و سایر مراکز تخصصی مهدوی

- تهیه گزارش‌های ماهانه و سالانه براساس تجزیه و تحلیل آماری بر روی یافته‌ها و شاخص‌های موردنظر
 - برگزاری کارگاه‌های آموزشی مدیریت و داده‌کاوی اطلاعات علمی مهدوی به منظور ارتقای دانش و مهارت‌های آماری کارشناسان پژوهشی مؤسسه
 - فعال کردن پایگاه اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی، اساتید، نخبگان مهدوی

جهت بهره‌مندی درون‌سازمانی و برون‌سازمانی و نظارت بر حسن اجرا و فعالیت آنان
- بررسی ساختار و روند تولید علم در مؤسسه در مقایسه با حوزه‌های علمیه،
دانشگاه‌های برتر و مراکز تخصصی مهدوی در سطوح ملی و بین‌المللی و شناسایی
مولفه‌های مؤثر در رشد کمی و کیفی آن
- تعریف شاخص‌های ارزشیابی علم‌سنجی و برآورد و تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط
به شاخص‌ها
- تعیین روش‌های ارزشیابی علم‌سنجی و بررسی دانش روز علم‌سنجی متناسب با
مباحث مهدویت

راهبرد ۴: سامان‌دهی پژوهشگاه مرکزی و پژوهشکده‌های تخصصی و میان‌رشته‌ای مهدوی
در موضوعات (فقه و اصول، تفسیر، علوم قرآن، علوم حدیث، فلسفه و کلام، تاریخ، تعلیم
و تربیت، آینده‌پژوهی و اقدام‌پژوهی، مطالعات راهبردی و...)

مهم‌ترین اقدامات مفید در این عرصه به شرح ذیل است:
- راهبری و ساماندهی واحدهای پژوهشی به سمت پژوهشگاه مهدوی
- پیشنهاد برای ایجاد پژوهشکده‌های کاربردی جدید مهدوی و زمینه‌سازی برای
استقرار آنها در پژوهشگاه
- استفاده بهینه از ظرفیت‌های نیروی انسانی متخصص (جذب پژوهشگر توانمند) و
تجهیزات واحدهای پژوهشی پژوهشگاه جهت رفع نیازهای پژوهشی مهدوی کشور و
جهان اسلام
- بسترسازی جهت تقویت روابط و نیز هم‌افزایی امور واحدهای پژوهشی پژوهشگاه
مهدوی جهت انجام پژوهش‌های بین‌رشته‌ای مورد نیاز کشور
- مدیریت کلان پروژه‌های ملی و کاربردی با به‌کارگیری توان واحدهای پژوهشی
پژوهشگاه

- حمایت از فعالیت‌های پژوهشی مشترک استانی، ملی و بین‌المللی واحدهای
پژوهشی پژوهشگاه
- بسترسازی برای تقویت روابط میان نخبگان علمی حوزه و دانشگاه با واحدهای
پژوهشی پژوهشگاه مهدوی و حمایت‌های لازم از آنها
- ارائه خدمات پشتیبانی و مشاوره علمی و سایر خدمات مورد نیاز و ممکن به

واحدهای پژوهشی پژوهشگاه با تهیه و تدوین آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم
- انجام رتبه‌بندی گروه‌ها و واحدهای پژوهشی پژوهشگاه براساس شاخص‌های
مد نظر بخش پژوهشی مؤسسه

- تهیه و تدوین آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم جهت ساماندهی و حمایت از
واحدهای پژوهشی پژوهشگاه و نیز جذب مشارکت محققین و نخبگان علمی برای
پژوهش‌های مهدوی
- حمایت لازم از نوآوری‌ها و خلاقیت‌های اعضاء هیئت علمی و محققان و پشتیبانی
لازم از آنان

راهبرد ۵: سیاست‌گذاری‌های در عرصه ارائه خدمات پژوهشی مطلوب در سطوح مختلف

در شرایط فعلی خدمات پژوهشی مفیدی از طرف مؤسسه آینده‌روشن ارائه می‌شود که
با سطح‌بندی و نگاه تخصصی در رده‌های مختلف قابل ارتقا است.

- ارتقا کمی و کیفی انتشارات مؤسسه

- لزوم سیاست‌گذاری انتشارات در طراحی چند مدل نشر با سطوح مختلف و تعامل
با بخش‌های مختلف موسسات علمی عالی کشور

به عبارتی نشر در چند رده مد نظر قرار گرفته و سامان یابد:

- نشر آثار پژوهشگران، اساتید و هیئت علمی مؤسسه

- نشر آثار مبلغان و مشاوران مؤسسه با قابلیت نویسندگی

- نشر آثار و پایان‌نامه‌های برگزیده طلاب و دانشجویان در زمینه مهدویت

- نشر آثار کانون‌ها و انجمن‌های علمی مهدویت

- نشر آثار طلاب بین‌الملل در موضوع موعود

- نشر ویژه کودک و نوجوان و دل‌نوشته‌های مهدوی کودکان

- تولید و نشر بسته فرهنگی-تبلیغی سالانه متناسب با نیاز جامعه برای مبلغان؛

متناسب با جشن عبادت؛ متناسب با پیاده‌روی اربعین در گروه مخاطبین مختلف؛

متناسب با زوجهای جوان و... در مباحث کاربردی منتظران و آموزه‌های مهدوی

- انتشار کتاب ویژه دانشگاه‌ها و مؤسسات تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در

موضوع مهدویت

- انتشار جزوات خلاقانه و مفید برای مساجد، ورزشگاه‌ها، آرایشگاه‌ها، قطار، اتوبوس

- و... (با موضوعات کاربردی و خاص هر محیط براساس آموزه‌های مهدوی)
- برگزاری نمایشگاه‌های دستاوردهای علمی و پژوهشی مهدوی و شرکت در نمایشگاه‌های درون و برون مرزی در موضوع موعود
- براساس تعامل سیستمی، با هدف رفع نیازها به صورت درون سازمانی، به جهت انگیزه بخشی و استفاده از توانمندی‌های مختلف، براساس آموزش‌های داده شده و مهارت‌های کسب شده توسط دانش‌پژوهان، مطلوب است در ویراستاری، صفحه‌آرایی، طراحی جلد و... از افراد توانمند مؤسسه استفاده شود.^۱
- چاپ به دو صورت الکترونیکی و افست
- ایجاد واحد ترجمه در نشر مؤسسه با همکاری طلاب مستعد بین‌الملل
- ترجمه مجموعه مقالات علمی، خلاصه مقالات، چکیده پایان‌نامه‌های مهدوی از فارسی به زبان‌های رسمی دنیا (انگلیسی، عربی، فرانسه، آلمانی و اسپانیایی) و برعکس و هم‌چنین ترجمه کتب مفید از دستاوردهای علمی مؤسسه یا کتب مفید دیگر توسط طلاب توانمند ایرانی و غیرایرانی
- چاپ بروشور، اسلاید، فلش‌کارت و... از دستاوردهای پژوهشی بخش پژوهش مؤسسه و پایان‌نامه‌های مهدوی حوزه و دانشگاه و برگزاری نمایشگاه از یافته‌های پایان‌نامه
- ایجاد کتابخانه مرکزی و کتابخانه‌های تخصصی مهدوی
- تجهیز و سامان کتابخانه‌های تخصصی با روش به‌روز
- استفاده از کتابداران فرهیخته و تأثیرگذار در کتابخانه
- استفاده از اساتید روش و پژوهشگران در ساعات شلوغ کتابخانه جهت مشاوره علمی - پژوهشی و روشی در مباحث مهدویت
- معرفی کتابخانه‌ها و امکانات و خدمات مؤسسه به طلاب، دانشجویان و مراکز تخصصی دیگر

۱. با توجه به علاقه و استعداد‌های مختلف در میان طلاب و دانشجویان، لازم است مؤسسه از ظرفیت‌های مختلف هنری برای سوق و ایجاد علقه و علاقه با حضرت مهدی علیه السلام بهره‌مند شود. حتی با توجه به امکان جذب و تأثیرگذاری مناسب در رشته‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و... در مراکز خارج از مؤسسه؛ اعم از وزارت ارشاد، دانشگاه‌ها، مدارس، کانون‌های علمی و فرهنگی، فرهنگ‌سراها و... لازم است در نقشه راه مؤسسه متناسب با ظرفیت، علایق و استعداد طلاب و دانشجویان برای نیازها و مکان‌های دارای ضریب تأثیر خارج از مؤسسه، برنامه‌ریزی انجام شود.

- حضور افراد فرهیخته، خیرخواه، و کارآمد در آموزش دانش پژوه مهدوی در بخش بانک اطلاعات و مرجع و اسناد کتابخانه
- تهیه بروشور و اطلاعات مفید و به روز ماهانه توسط کتابداران فرهیخته و کارآمد در موضوع مهدویت

- بانک اطلاعات جامع کتابداری در موضوع مهدویت
- معرفی تازه‌های نشر کشور و نشر مهدوی به تفکیک انتشارات، معرفی تازه‌های نشر مقالات، کتابخانه‌های دیجیتال و مجازی جدید و... از طرف مؤسسه^۱
- کتابخانه مخصوص مهدویت برای کودک و نوجوان و ضرورت ارتباط سیستمی برای تامین نیازهای آموزه‌های مهدوی (از مهد تا سطوح عالی)

راهبرد ۶: ایجاد ظرفیت مجلات مختلف در سطوح متفاوت برای ارائه دستاوردهای علمی با درجات مختلف نشر به صورت فیزیکی و الکترونیکی

تحولات و فناوری‌های روز، خاصه در حوزه نشر، امکان دسترسی آسان و فرازمان و فرامکان را برای همگان و به خصوص محققان مهدوی در محیط وب فراهم آورده است. رویکرد مدیریت یکپارچه در کنار امکانات محیط وب، می‌تواند مؤسسه آینده‌روشن را به طراحی و پیاده‌سازی سامانه مدیریت یکپارچه مجلات علمی سوق دهد. لذا شایسته است این موارد در دستور کار قرار گیرد:

- بررسی وضعیت موجود، فراهم‌آوردن زیرساخت‌های لازم از جمله تدوین شیوه‌نامه نشر مجلات علمی متنوع مؤسسه، و شناسایی طرح‌های بالقوه در طراحی سامانه
- ارائه خدمات نشر توسط مؤسسه و برگزاری کارگاه‌ها و نشست‌های هدایت‌گر به منظور ارتقا و هدایت مجلات به سوی نمایه‌سازی مناسب
- ایجاد انگیزه و آموزش‌های مفید برای نگارش مقالات مهدوی در سطح ISC و ISI

راهبرد ۸: افزایش توان علمی و روشی پژوهشگران مؤسسه

- تعریف پروژه‌های تحقیقی برای محققان مؤسسه با همکاری پژوهشگران سایر مراکز
- ایجاد زمینه‌های همکاری پژوهشگران در جشنواره‌های علمی داخل و خارج مؤسسه

۱. معرفی کتابخانه مهدوی، میز مشاوره علمی در کتابخانه مهدوی، معرفی تازه‌های نشر مهدوی در سطح بندی و تخصصی شدن آن و استمرار آن در یک تعامل سنجیده و کارشناسانه با مخاطبان مهدوی و با رویکردهای نوین برای آینده، مورد انتظار است.

- معرفی و به کارگیری فنون و مهارت های جدید روشی در نگارش های علمی مقالات مهدوی
- عضویت در مجامع علمی - پژوهشی بین المللی برای ترویج آموزه های مهدوی
- ساماندهی آموزش از طریق تهیه مدارک تخصصی مهدوی و استانداردهای آموزشی، ارزیابی و رتبه بندی
- ایجاد بانک اطلاعات علمی و روشی برای پژوهشگران مهدوی
- انتشار مجله، خبرنامه، ایجاد پورتال، اپلیکیشن برای آثار پژوهشگران مهدوی
- ایجاد شبکه پژوهشگران مهدوی
- حاکمیت استانداردهای علمی، رعایت معیارهای محتوای قوی، رعایت شاخص های روش و شیوه پژوهش؛ نه سلیقه محوری در گروه ها و اساتید ارزیاب مهدوی
- برگزاری سمینار و وبینارهای تخصصی مهدوی در مراکز کاربردی و تأثیرگذار خارج از مؤسسه
- تأسیس یک واحد متمرکز بر امر تحقیقات طلاب و دانشجویان علاقه مند به موضوع مهدویت با مشارکت معاونت حوزه و دانشگاه
- پایش برنامه های کوتاه مدت و میان مدت و بهینه سازی برنامه های بلندمدت مؤسسه
- حضور در همایش ها و مراکز علمی منطقه ای، جهان اسلام و بین المللی
- برگزاری مرتب جلسات هم اندیشی با اساتید طراز اول برای پژوهشگران مهدوی
- برگزاری جلسات نقد و مناظره علمی در مباحث مهدوی و موعود ادیان دیگر
- در مجموع می توان گفت که برای تکمیل و به روزرسانی چشم انداز و مأموریت مؤسسه در عرصه ملی و بین المللی، توجه به بایسته های ذکر شده در عرصه های آموزشی، پژوهشی و... برای تبلیغ و تعلیم و تربیت مهدوی در این نهاد لازم است. می بایست در به روزرسانی به مقتضیات زمانه و محدودرات و مقدرات موجود توجه نمود و با رویکرد سیستمی^۱ و تعامل بین بخش های مختلف برای زمینه سازی وضعیت مطلوب تر،

۱. نگاه اندیشمندان به علوم در ابتدا با رویکرد تجزیه نگری یا مکانیسمی بود و سال ها است که رویکرد کل نگری یا سیستمی مورد توجه قرار گرفته است. رویکرد سیستمی، نگاه به موضوعات با دید شبکه ای و بررسی پدیده ها در ضمن روابط شان با عناصر و متغیرهای درونی و عناصر و متغیرهای بیرونی است. نقطه آغاز تفکر سیستمی مفهوم کلیت است. کل هر پدیده اساس کار است، زیرا در این دیدگاه از شناخت ماهیت و خواص عناصر و اجزائی نمی توان به

بایسته‌های لازم را عملیاتی کرد.

در این مقاله، ضرورت توجه به مباحث آینده‌پژوهی و اقدام پژوهی به عنوان بایسته راهبردی در جهت تحقق رسالت مؤسسه در سطح عالی‌ترتیبین شده و عناوین پژوهشی پیشنهادی متناسب با ظرفیت‌های مؤسسه آینده‌روشن ارائه شد. علاوه بر آن بایسته‌های راهبردی مربوط به نقشه علمی مؤسسه آینده‌روشن در حوزه آموزشی و پژوهشی با راهبردهایی چون تقویت نظام جامع علمی، توسعه نظام آموزشی با عنایت به رسالت تعیین شده برای دانش‌پژوهان مهدوی، تحول کمی و کیفی برنامه‌های آموزشی، حفظ جایگاه برتر آموزشی مؤسسه در رتبه‌بندی‌های کشوری و ارتقای جایگاه مؤسسه در عرصه‌های بین‌المللی، توسعه منابع انسانی فعال در حوزه آموزش، توسعه قطب‌های آموزشی، بهبود کیفی در شیوه‌های پذیرش و جذب دانش‌پژوهان مهدوی، ایجاد محیط آموزشی راهبرنده، تقویت ارتباط بین آموزش و عرصه‌های نیاز جامعه، توسعه همکاری‌ها و ارتباطات بین‌المللی در حوزه آموزش و راهبردهایی مثل: برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری جامع و به‌روز پژوهشی مهدوی، عنایت ویژه به پژوهش‌های کاربردی مهدوی، علم‌سنجی، سامان‌دهی پژوهشگاه مرکزی و پژوهشکده‌های تخصصی و میان‌رشته‌ای مهدویت، سیاست‌گذاری‌های در عرصه ارائه خدمات پژوهشی در سطوح مختلف و افزایش توان علمی و روشی پژوهشگران مهدوی در حوزه پژوهش بیان شده و برای هر کدام راهکارها و پیشنهاداتی مطرح شد.

نکته مهم آن است که با توجه به افزایش نقش فرد در عرصه رشد ملی و بین‌المللی، مؤسسه می‌بایست با نگاه نخبه‌پروری، افزایش توانمندی‌های اساتید، محققین، مبلغین، مشاورین، طلاب و کارمندان مؤسسه، خود را به عنوان یک نهاد تخصصی فعال در عرصه ملی و بین‌المللی معرفی و معارفه نماید. پرورش تفکر و خلاقیت در طلاب و انتخاب مسئولان و کارشناسان متخصص و متعهد مهدوی که بتوانند نتایج و یافته‌های

شناخت کل نائل آمد. نگرش سیستمی، نگرشی کلی نگر به اجزای پیوسته است که در یک مجموعه و متعامل با همدیگر موجبات فراوری و تولید را در پی دارند. رویکرد یا نگرش سیستمی در دهه‌های اخیر همواره به عنوان ابزاری کارآمد، مکمل مطالعات تخصصی پدیده‌های مختلف در حوزه‌های گوناگون دانش بوده و موجب درکی جامع و چند وجهی از چرایی و چگونگی روندهای حاکم بر رخدادها و پدیده‌ها می‌گردد. با توجه به توضیح ذکر شده، مراد از رویکرد سیستمی در این قسمت، پیوستگی و تعامل هدفمند بین بخش‌های مختلف مؤسسه و سایر مراکز تخصصی مهدوی در یک راستاست. (فرشاد، ۱۳۶۲: ۴۲-۴۳؛ بیتی، اچ. بلا، ۱۳۷۲: ۳)

حاصل از دکتربین‌های مهدویت بخصوص موضوع «مهدویت و چالش‌ها» را عملیاتی کنند، مورد تاکید است. در این راستا با ترسیم و تدوین نقشه راه مطلوب‌تر در عرصه‌های مختلف و نیازسنجی مباحث مهدویت، آموزش کاربردی و کارآمد نیروها را براساس استعداد، ظرفیت و توانمندی افراد در دستور کار خود قرار داده و بستر لازم برای نقش‌آفرینی بیشتر آنها را در عرصه بین‌المللی فراهم آورد. لازمه این امر نگاه راهبردی و استفاده از بایسته‌های آن متناسب با بخش‌های مختلف این نهاد علمی است که با نگاه آینده‌پژوهانه و اقدام‌پژوهانه، قدرت دارد آن را سرانجامی روشن دهد. از این رو توجه به ماموریت خاص مؤسسه در این مسیر و پیش‌رو قرار دادن چشم‌انداز این نهاد و توجه به راهبردهای ترسیم‌شده برای نقشه‌راه مطلوب تر مؤسسه برای تحقق عملیاتی یافته‌های علمی و رفع چالش‌های مهدوی لازم است. علاوه بر آن بایسته است اقدامات مناسب و سپس کنترل و ارزیابی اقدامات صورت گرفته مورد عنایت باشد. این مقاله سعی نمود با ارائه پیشنهادهایی گامی کوچک در این مسیر بردارد.

منابع

- ابن منظور (محمد بن مکرم)، *لسان العرب*، محقق / مصحح: جمال الدین میردامادی، بیروت: دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، دارصادر، ۱۴۱۴ ق.
- ازغندی، علیرضا و روشنندل، جلیل، *مسائل نظامی و استراتژیک معاصر*، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۹.
- امیرحسینی، خسرو، *مهارت پژوهشگری در آموزش (اقدام پژوهی)*، تهران: انتشارات عارف کامل، ۱۳۸۴.
- ایرانی، یوسف، *روش تحقیق عملی اقدام پژوهی*، تهران: لوح زرین، ۱۳۸۲.
- بیتنی، اچ. بلا، *سیستم های آموزشی*، ترجمه انور صمدی راد، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۲.
- پدram، عبدالرحیم و جلالی وند، عباس، *آشنایی با آینده پژوهی*، تهران: مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری های دفاعی، ۱۳۹۰.
- پدram، عبدالرحیم؛ جلالی وند، عباس، *آشنایی با آینده پژوهی*، تهران: مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری های دفاعی، اول، ۱۳۹۰.
- تیشه یار، ماندانا، *آینده پژوهی در مطالعات استراتژیک*، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۹۰.
- جان پی. کاتر، *رهبری تحول*، ترجمه مهدی ایران نژادپاریزی، مینو سلسله، تهران: مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت، سوم، ۱۳۸۶.
- «جایگاه رهنگاشت در آینده پژوهی»، مؤسسه افق آینده پژوهی، *ماه نامه نامه آینده پژوهی*، شماره ۲۴، شهریور، ۱۳۹۴.
- حاجیانی ابراهیم قصاع، محمود، «آینده و سناریونگاری؛ طبقه بندی روش ها و دسته بندی سناریوها»، *راهبرد اجتماعی فرهنگی*، سال دوم، پاییز ۱۳۹۲، شماره ۸.
- خبرگزاری بین المللی قرآن (ایکنا)، کد خبر: ۳۶۵۰۸۱۶ / ۱۷ مهر ۹۶
- راغب اصفهانی (أبو القاسم الحسين بن محمد)، *مفردات ألفاظ القرآن*، محقق / مصحح: صفوان عدنان داوودی، بیروت / دمشق: دارالقلم / الدار الشامی، ۱۴۱۲ ق.
- رهبر، محمدتقی، *پژوهشی در تبلیغ*، تهران: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱.

- زالی، سلمان، «درآمدی بر روند پژوهی در اجرا»، مؤسسه افق آینده پژوهی، ماهنامه نامه آینده پژوهی، شماره ۳۶، شهریور ۱۳۹۵.
- سناریونویسی و رویکردهای متفاوت آن، مترجم مسعود منزوی، تهران: مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری دفاعی مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، ۱۳۸۸.
- غفاریان، وفا، کیانی، غلامرضا، فرمان برای تفکر/استراتژیک، تهران: انتشارات فرا، سوم، ۱۳۸۷.
- فردآر. دیوید، مدیریت استراتژیک، ترجمه علی پارسائیان و سید محمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی، هفدهم، ۱۳۸۹.
- فرشاد، مهدی، نگرش سیستمی، بی جا: نشر امیرکبیر، ۱۳۶۲.
- کمیجانی، داود، افق آینده (نگرشی بر مبانی آینده پژوهی دینی و غیردینی)، تهران: وزارت علوم تحقیقات و فناوری، ۱۳۸۸.
- محسنی تبریزی، علیرضا، روش تحقیق کیفی در مکاتب تفسیری، (زمینه و کاربرد)، تهران: اطلاعات، ۱۳۹۵.
- میچپچ پرو، آینده پژوهی و مدیریت آینده، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهران، مرکز آینده پژوهی و اطلاع رسانی، ۱۳۸۷.
- میرشاه ولایتی، فرزانه، راهنمای تدوین چشم انداز، تهران: مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری دفاعی، ۱۳۹۰.
- مینتزرگ، هنری و آلستراند، بروس و لمپل، ژوزف، جنگل استراتژی (کارآفرینی در قالب یک مکتب)، ترجمه: محمود احمدپور داریانی، تهران: انتشارات پردیس، ۱۳۸۴.
- <http://www.shorayeali.com>